

Talat Halman yazdı

Doğramacı: Bir hizmet anıtı

Şair, çevirmen ve eski Kültür Bakanı Talat Halman, Radikal okurları için Prof. Dr. İhsan Doğramacı'yı yazdı: "Doğramacı, bir hizmet anıtıydı. Ulusuna ve dünyaya yardım etmiş şahsiyet pek az olmuştur..."

TALAT HALMAN'IN
YAZISI 8. SAYFADA

Doğramacı bugün defnediliyor.

Bilkent Üniversitesi 'İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi' oluyor

Doğramacı: Bir hizmet anıtı

TALAT HALMAN

95. yaşına beş hafta kala, ulusal başarılar ve uluslararası zaferlerle dolu hayatı sona eren Prof. Dr. İhsan Doğramacı, bir hizmet anıtıydı. Muhtaç kişilere, yararlı kurumlara, güçlü ideallere maddi manevi desteğini onun kadar cömertçe sağlayarak ulusuna ve dünyaya yardım etmiş şahsiyet pek az olmuştur.

Doğramacı, ailesinden kendine kalan varlığı, rasyonel yatırımlar ve verimli girişimlerle güçlendirerek ülkemizin en zengin insanları arasında yer almıştı.

Avrupa ya da Amerika'da kâşanelerde, yatarlarda fevkalâde lüks bir yaşam sürebilirdi. Ama, Doğramacı bir sefahat insanı değil, bir hizmet âşığıydı. Gelirinin tümünü ülkemizin sağlık, bilim ve eğitim alanında ilerlemesi amacıyla vakfetti. Milletimizin ve dünyanın zenginleri arasında benzeri az bulunan, belki de eş olmayan bir cömertlikti bu. Uluslararası itibar gören iki üniversiteyi (Hacettepe ve Bilkent'i) Doğramacı ailesinin kaynaklarıyla yarattı. Dünyada aynı hizmeti gerçekleştirmiş kaç kişi vardır ki?

İdeallerini on yıllarca önce 'sağlığı ve eğitimi güçlendirmek' olarak seçmiş, ömür boyu bu uğurda canla başla çalışmış, tüm varlığını çocukların sağlam büyümesine ve gençlerin güçlü bir yükseköğretim sayesinde hayırlı yurttaşlar ve dünya vatandaşları olarak yetişmesine adanmıştı.

Rahmetli Doğramacı, bir başka bakımdan, herhalde, tarihte tek diye tanımlanabilecek bir şahsiyetti: Kendisine değişik dönemlerde Dışişleri Bakanlığı, Baş-

Prof. Dr. İhsan Doğramacı ideallerini 'sağlığı ve eğitimi güçlendirmek' olarak seçti. Çocuk hekimi olarak yoksul ailelere bedava ilaç sağlaması nedeniyle adı komüniste çıkmıştı. Kuzey Irak'ta düzinelerce okul açmıştı

bakanlık, Cumhurbaşkanlığı önerilip (kabel etmesi için baskı da yapıldığı) hâlde) her birini kesin olarak reddetmiş, sağlık ve eğitim amacına hizmetten vazgeçmeyeceğini vurgulamış ama başka birisini düşünmek bile mümkün değildi.

Siyasal ihtirası yoktu ama hizmet ideallerini gerçekleştirmek uğrunda, nüfuzunu yurtiçinde ve yurtdışında liderler ve devlet büyüklüğü üzerinde olağanüstü bir başarıyla kullanıyordu.

Çocuk hekimi olarak genç yaşta, Ankara'da benzeri az görülen bir saygı ve sevgi görmüştü. Yoksul ailelerden ücret almamasıyla, çoğuna bedava ilaç sağlaması ya da para yardımı yapmasıyla da ün salmıştı. Kısakananlar o zaman 'komünis' diye damgalamaya çalışmıştı onu.

Ülkemizin tıp eğitiminde ve halk sağlığı alanında Doğramacı bir 'devrim' gerçekleştirdi. Yirminci yüzyıl ortalarında, doğan 1000 çocuktan 300 kadarının bir yaşına varmaması gibi bir felâket yaşanırken bu sayının günümüzde 1000'de 25'e inmesi, büyük ölçüde Doğramacı'nın kamuoyunu bilinçlendirmesi ve uluslararası düzeyde bir çocuk doktorları ordusunu seferber etmesiyle mümkün oldu.

Tıp eğitiminde sosyal ve beşeri bilimler boyutuna yer vermesi de üstün yararlı bir katkı oldu.

Doğramacı, 1946'da (ABD'de ihtisasını yeni bi-

tirmiş bir hekim olarak) Türkiye Cumhuriyeti adına Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) Anayasasını imzalamıştı.

Sonraki on yıllarda Örgüt'ün Asamblesinde ve Yönetim Kurulunda en üst düzeylerde dünya sağlığına hizmetlerde bulundu.

1959'dan 1999'a kadar UNICEF'in Yönetim Kurulu Üyesi ve iki dönem Başkanı olarak, Türkiye Cumhuriyetine itibar, dünya ve Türk çocuklarına geniş sağlık olanakları sağladı. 1958'de kurduğu UNICEF Türkiye Komitesi'nin Başkanlığını 45 yıl sürdürdü, vefatına kadar Onursal Başkanıydı.

Doğramacı'nın müstesna bir uluslararası başarısı da, dünyadaki çocuk doktorlarının büyük çoğunluğunun üye olduğu Uluslararası Pediatri Kurumu'nun 1968-1977 yıllarında Başkanlığında, 1977-1992 döneminde Genel Direktör, 1992'den ölümüne kadar Onursal Başkan olarak 40 yıldan uzun süre yönetiminde bulunmasıdır. Türk tip âlemi için eşsiz bir prestij olmuştur bu.

Dünya bilim, fen, tıp, yükseköğretim, pediatri, sağlık çevrelerinde Doğramacı ölçüsünde saygı ve övgü kazanmış olan kişiler azdır, böyle itibar görmüş herhangi bir Türk yoktur. Bu geçiğin kamutları arasında, Doğramacı'ya İngiltere'den Japonya'ya, İtalya'dan Hindistan'a, ABD'den Mısır'a, Fransa'dan Finlandiya'ya kadar 15 ülkeden onursal doktora, ABD, Almanya, Fransa tıp ve bilim akademilerinde üyelik, 24 ülkenin mesleki dernek ve eğitim kurumlarında onursal üyelik, 16 ülkeden devlet nişanları ve madalyaları vardır.

Doğramacı bir 'örnek hayırsever'di. Erbil'de ilkokula giderken fakir bir sınıf arkadaşısı soğukta titrediği için, kendi paltosunu çıkarıp ona hediye etmişti.

Doğramacı yardımseverliğini bilim ve araştırma, sağlık ve eğitim, uluslararası kültürler, barış ve dayanışma alanında kurduğu vakıflarla kurumsallaştırdı. Bunların en yenisi, doğum yeri olan Erbil'e eğitim yardımları için yarattığı 5 milyon dolarlık vakıftır. Yıllar boyunca Kuzey Irak'ta düzinelerce okul açmıştı. Şimdi, Bilkent Üniversitesi'nin destekleriyle Erbil'de bir yükseköğretim kurumu gerçekleştirilmektedir.

Bu hayır işlerinin finansmanı için, Doğramacı, şirketler kurmuş, iş alanları geliştirmişti. Yarattığı 60 kadar şirketin kârları, Bilkent Üniversitesi'ne fon sağlamaktadır. Böyle bir düzenleme, Doğramacı'nın dahiyane bir buluşudur ve dünyada bir benzeri yoktur.

Vehbi Koç, Doğramacı'daki muazzam iş yeteneğini sezerek demişti ki: "İyi ki sağlığa ve eğitime merak sarmış da bizim alana girmemiş, girseydi hâlimiz harap olurdu."

Doğramacı, gerçek bir müzik ve sanat âşığıydı da. Bilkent Senfoni Orkestrası, onun görkemli bir eseridir, Bilkent Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi de. Düzinelerle müzik öğrencisini yıllar boyunca, şahsi burslarıyla yurtdışına yükseköğrenime göndermiştir. Düzenlediği uluslararası etkinliklerde hemen her zaman bir dinleti de olurdu. Evindeki ziyafetlerde, özel resitaler, oda müziği ve küçük orkestra konserleri eksik olmazdı.

İhsan Doğramacı, Türkiye için bir 'örnek kent' yaratıcı olarak da anımsanacaktır. Otuz yıl önce dağılımı gibi üçüncü bir yer olan bir mekânın onun vizyonu, dört başı mamur bir kent yaptı.

Bilkent, bugün tertemiz, düzenli, güvenli, kullanışlı, rahat bir uygarlık odağıdır. Doğramacı on yıl gibi kısacık bir süre içinde, hiç yoktan, sıfırdan, memleketimiz için övünülecek bir model kent yarattı.

Rahmetli Doğramacı, anavatanında ve uluslararası alanda yaptığı hizmetlerle Nobel Barış Armağanı'nı kazanmayı hak etmişti. Ne yazık ki gerçekleşmedi bu.

Bilkent, onun değerini yaşarken de, sonsuzluğa göçüşünde de bildi. Üniversite Senatosu, Mütevelli Kurulu'ndan ismin 'İhsan Doğramacı Üniversitesi' olarak değiştirilmesini isteyen bir karar aldı. Belki Bilkent civarında bir 'İhsan Doğramacı Bulvarı' da olacak.

İyi ki ülkemizde ve dünyamızda böyle olağanüstü bir yaratıcı, vatansever, kültür ve müzik âşığı, eğitim ve sağlık havarisi yaşadı. Değerli Ailesine, yurtdindeki ve dünyadaki dostlarına, her yerdeki çocuklara, gençlere, hayırlı insanlara baş sağlığı dileyerek...

(*) Talat Halman: Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı. Şair, çevirmen. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kültür bakanı.